

Kuntalaisaloite ylijäämäruoan jakelusta

Hyvinvointilautakunta 15.11.2022 § 163
696/00.02.00.04/2022

Valmistelija

Ruokahuoltopäällikkö

Lieksan kaupungille on tullut 29.9.2022 Kuntalaisaloite.fi -palvelun kautta seuraava aloite. "Ylijääneen koulu-/laitosruoan jakelu vähävaraisille. Useammassa kunnassa on käytössä ylijäämäruoan jakelu vähävaraisille kuntalaisille. Ruokaa jaetaan omiin astioihin ja se on tarkoitettu syötäväksi heti. Mielestäni se on oiva apu eläkeläisille, työttömille tai muuten vähävaraisille henkilöille".
Aloitteessa on tuotu esille esimerkkeinä Kuopiossa ja Porissa toteutettava ruoanjakelu.

Hyvinvointilautakunnan vastaus kuntalaisaloitteeseen:

Porin mallissa on yhteistyökumppaneina toimivat useat järjestöt, jotka toimittavat siis jatkojakelun. Ja on huomattava, että jutussa kerrottiin juuri se elintarvikelakiin kirjoitettu ruoan säilyttämisessä oleva riski. "Mikäli valmistuksen yhteydessä kuumennettuja elintarvikkeita ei tarjolla heti valmistuksen jälkeen tai säilytetä kuumana, on ne välittömästi valmistuksen jälkeen jäädytettävä. Jäähdytyksen tulee tapahtua siten, että elintarvike jäädytetään enintään neljässä tunnissa +6 C -lämpötilaan tai sen alle. Jäähdyttämiseen käytetään siihen tarkoitettua jäähdytyskaappia, joka sisältää mittarin. Lisäksi ruokiin tulee sisältyä ainesosaluettelo, josta selviää mahdolliset allergiaa aiheuttavat aineet.

Kuopion mallissa taas koulun oveen kiinnitetään lappu silloin, kun ruokaa on jäänyt myytäväksi. Lieksassa ainoastaan perjantaisin voi jäädä vähän ruokaa, muulloin se tarjotaan seuraavana päivänä. Lieksassa ei ole kouluilla/jakeluksilla ollenkaan rahaliikennettä eli ei mahdollisuutta suoramyyntiin lukuun ottamatta Brahea- ruokasalia. Siellä viimeisen ryhmän ruokailu alkaa klo 11.45 ja ruokasali suljetaan klo 12.15–13.00 väliseksi ajaksi, jolloin tyhjenetään linjasto lounaasta. Seuraava mahdollisuus on sitten jo iltapäiväkahvi, jossa on tarjolla kahvilatuotteita. Eli aikataulu on tiukka ja ei ole mahdollisuutta pitää ruokaa lämpimänä linjastossa muiden henkilöiden ostettavaksi, koska tarjolle täytyy saada kahvilatuotteet. Iltapäiväkahvin jälkeen työntekijämme suorittavat puhtaanapitotoimet: lattioiden, pöytien ja tuolien siistimiset. Eli jos tarjottaisiin ruokaa muille, niin se viivästyttäisi ruokapalvelutyöntekijöiden puhtaanapitotoimia ja jatkaisi siten työaikaa.

Kylmiä ja kuumia ruokia saa pitää tarjolla korkeintaan neljä tuntia ja tarjolla pidon jälkeen tuotteet tulee hävittää. Tämä neljän tunnin raja tulee osassa ruokalajeja esteeksi. Kertaalleen tarjolla ollutta ruokaa ei saa elintarvikelain mukaan jakaa edelleen. Joissain tapauksissa tarjolla ollutta lämmintä ruokaa saa lahjoittaa hyväntekeväisyysjärjestöjen ruoka-apuun. Tällöin pitää kuitenkin aina varmistua oikeista lämpötiloista. Kuka voi ottaa vastuun, että mahdollisesti tarjotun ruoan lämpötila pysyy yli 60 asteessa tai se pysyy kaikissa siirtelyiden vaiheissa poissa ns. vaaravyöhykelämpötilasta, joka on +6 °C -+ 60 °C, joka on otollinen mikrobien kasvulle? Laissa on myös säädetty lämpötilat elintarvikkeiden säilytykseen, kuljetukseen, myyntiin sekä tarjoiluun.

Lieksan kaupungin kouluissa hävikkiruoan osuus on pysynyt todella pienenä. Talousarviossa ateriahinnat ovat pysyneet pieninä juuri ruokahävikin tiukalla seurannalla. Mutta jos jotain jää, niin tarjoamaton ruoka jäähdytetään ja tarjotaan seuraavana päivänä. Siihen tarkoitettut kylmälaitteet sijaitsevat Brahea tuotantokeittiöllä sekä Rantalan koulun keittiöllä.

Ruokahävikkiä ennaltaehkäistään tarkalla ruoanvalmistuksella aina tilauksesta, varastoinnista ja käytöstä alkaen sekä jakelukeittiöiden menekin tarkalla hallinnalla. Tiedossamme on tarkasti, mitä ruokalajia valmistetaan mitenkään paljon, suosikkiruokia enemmän ja toisia vähemmän. Lisäksi yksiköissä on Ekocentrian ruokahävikistä kertova juliste ja oma esimerkkijuliste, jossa on yhden päivän nakkikastike - ruokailusta tullut jätemäärän. Julisteessa kerrotaan, kuinka monta oppilasta siitä olisi ruokaillut.

Ruoka-avun tarjoaminen on todella hyvä ja tärkeä asia, mutta se on helpompi ja elintarvikehygieenisempi toteutettavaksi jo valmiiksi pakatuissa elintarvikkeissa kuten vähittäiskaupan tuotteissa. Lieksan toimintaympäristössä valmiin ruoan jakelun ja siihen liittyvien elintarvikelain vastuiden jako olisi erittäin hankalaa, ja riski mahdollisiin ruokamyrkytystapauksiin olisi olemassa.

Esittelijä	Hyvinvointijohtaja
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta päättää hyväksyä esittelyosan mukaisen vastauksen ylijäämäruoan jakelusta tehtyyn kuntalaisaloitteeseen.
Päätös	Hyvinvointilautakunta päätti hyväksyä esittelyosan mukaisen vastauksen ylijäämäruoan jakelusta tehtyyn kuntalaisaloitteeseen.
Lisätietoja	Ruokahuoltopäällikkö Mervi Liiten, p. 040 1044 015, mervi.liiten(at)lieksa.fi Hyvinvointijohtaja Arto Sihvonen, p. 040 1044 101, sähköposti arto.sihvonen(at)lieksa.fi